

ПРО СКЛАДНЕ — ПРОСТО І ДОСТУПНО

Анатолій БАГНЮК,
головний редактор «Замку»

Писати про складне — складно. Написати про складне доступно — дуже складно. А написати про складне зрозуміло — ще складніше. Найскладніше — написати про складне просто, однак без його спрощення, доступно та зі збереженням високого науково-методичного рівня. Автору навчального посібника «Елементи математичної логіки і теорії алгоритмів», ректору академії, професору Афанасію Ломаковичу це вдалося. Насамперед за рахунок нестандартного вступного слова, яке за своєю структурою та змістом відіграє роль історико-теоретичної пропедевтики до матеріалу посібника: автор поетапно вводить читача у суворо регламентований світ символів, принципів і законів логіки, у текстово-смысловий простір алгебри логіки, аксіом числення висловлень, логік предикатів і алгоритмів.

Це зроблено з логічною обґрунтованістю та методологічною послідовністю: текст посібника веде читача від батька формальної логіки Аристотеля до зачинателя логіки математичної Г.Лейбніца; від Лейбніца — до творця алгебри

логіки Д.Буля та його послідовника Є.Шредера. Автор віддає належне німецькому логіку Г.Фреге й італійському математикові Г.Пеано, англійським ученим А.Уайтхеду і Б.Расселу, які не тільки започаткували новий напрям у математичній логіці, а й надали їй потужного імпульсу для подальшого розвитку.

Відзначено зусилля Д.Гільберта і П.Бернойса по застосуванню в математичній теорії принципів символічної логіки, що розширювало можливості логічної систематизації математики, зокрема в доведенні математичних теорем. Акцентовано на аксіоматичному методі, як ефективному способі логічної систематизації математики, результатом застосування якого виступають аксіоматичні математичні теорії. Для розкриття суті останніх автор звертається до ретроспективи — до першої спроби аксіоматичного розвитку математичної теорії в геометрії Евкліда, до вдосконалення цього методу у працях М.Лобачевського і Ф.Клейна.

А.Ломакович наголошує, що логічні засоби не є раз і назавжди даними, а модернізуються і вдосконалюються у процесі людської інтелектуальної та матеріальної практики. Один із наслідків такої практики — виявлення в найважливішій галузі математики (теорії множин) парадоксів, як логічних суперечностей у міркуваннях про нескінченні множини. Це привернуло увагу вчених, зокрема австрійського академіка К.Геделя і польського логіка А.Тарського, до питань логічного обґрунтування математики. Формується нова математична дисципліна — метаматематика, або теорія доведень, проблемним полем якої стали властивості та відношення між системами аксіом, побудова доведень, взаємозв'язок між теоремами.

Виникає потреба у вирішенні проблеми несуперечливості аксіом і проблеми розв'язуваності, що полягає у виявленні загальної процедури (алгоритму) пошуку відношення даного твердження до аксіом. Як наслідок, стає необхідним уточнення поняття алгоритму. Математична логіка стає знаряддям дослідження питань обґрунтування математики, а її апарат, окрім цього, широко використовується у новітніх галузях математичної науки: теорії ігор, теорії інформації, теорії скінченних автоматів і у практиці конструювання та використання комп'ютерної техніки.

Саме такий генезис математичної логіки, її становлення як особливої галузі знання, що виникло на стику математики і логіки, обумовив зміст і структуру посібника, який розроблено відповідно до програми курсу «Математична логіка і теорія алгоритмів» для студентів педагогічних ВНЗ з напрямку підготовки «Технологічна освіта» зі спеціалізацією «Інформатика». Важлива особливість посібника — ґрунтовне висвітлення всіх передбачених навчальною програмою теоретичних питань і широке використання систематизованого масиву необхідних практичних завдань у формі логіко-математичних прикладів, запитань і задач.

Навчальний посібник також рекомендовано студентам фізико-математичних факультетів педагогічних ВНЗ і вчителям математики й інформатики.

ШОСТИЙ АКОРД АВТОРСЬКОГО ДУЕТУ

Позитивну динаміку творчої співпраці демонструють науковці кафедри гри на музичних інструментах і вокально-хорових дисциплін, доцент Ірина Гринчук та Олена Горбач: побачив світ шостий випуск навчального посібника їх авторства «Фортепіанні твори українських композиторів», який рекомендувала до друку вчена рада нашої академії, а рецензували музикознавці Л.П.Філоненко (Інститут музичного мистецтва Дрогобицького ДПУ ім. Івана Франка) і О.П.Бурська (Вінницький ДПУ ім.Михайла Коцюбинського).

Видання відповідає навчальній програмі дисципліни «Основний музичний інструмент (фортепіано)». Тут представлені різножанрові твори українських композиторів-класиків, молодих композиторів II половини XX — початку XXI століття, що відображають картину становлення вітчизняного фортепіанного репертуару. Матеріал посібника сприятиме формуванню та вдосконаленню виконавської культури і збагаченню стильово-слухового досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва.

До випуску включено етюди Левка Ревуцького, Михайла Вериківського, Федора Богданова, Михайла Жербіна та Івана Небесного (друкується вперше за згодою автора), прелюдії Рейнгольда Глієра, Миколи Вілінського, Федора Надененка, Віктора Косенка, Ісаака Берковича, Анатолія Кос-Анатольського, Юрія Щуровського. Освоєння цих творів сприятиме обізнаності з еволюцією вказаних жанрів української фортепіанної музики. Піаністам-виконавцям пропонуються п'єси композиторів різних періодів і регіонів України: Михайла Завадського, Миколи Фоменка, Миколи Замороко, Валерія Квасневського, Олександра Іваніка, Ігоря Гайдена, Руслани Лісової, Анни Школьникової. У посібнику наведені короткі відомості про композиторів — авторів репрезентованих творів, а також подані рекомендації щодо виконання запропонованого репертуару.

Черговий випуск серії посібників із вивчення фортепіанних творів українських композиторів завдяки відповідному методичному забезпеченню допоможе викладачам-музикознавцям і студентам-піаністам у проведенні практичних занять з методики музичного виховання, у проходженні педагогічної практики зі спеціальності, зокрема, в організації слухання музики школярами, у підготовці концертів-бесід, культурно-масових і виховних заходів.

ДО БІБЛІОГРАФІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Фахівці соціальної педагогіки отримали вагоме поповнення свого бібліографічного арсеналу: за рекомендацією вченої ради Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка опублікована монографія «Методичні аспекти соціально-педагогічної діяльності». Видання підготовлене колективом авторів — науковців нашої академії, Одеського національного педагогічного університету та Ізмайльського державного гуманітарного університету. Загальну редакцію книги здійснили науково-педагогічні працівники кафедри педагогіки та психології КОГПА, доцент Лариса Данильчук і аспірант Ірина Лизун. Рецензували колективну роботу доктори педагогічних наук, професори А.В.Лякішева (Східноєвропейський НУ ім. Лесі Українки) та Н.Г.Сидорчук (Житомирський ДУ ім. Івана Франка). Монографія спрямована на висвітлення актуальних проблем соціально-педагогічної діяльності, зокрема соціально-педагогічних аспектів роботи з обдарованими особистостями, профілактики негативних явищ у поведінці та соціальній адаптації підлітків і методики застосування інформаційно-комунікаційних технологій у соціально-педагогічній діяльності.

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та кадрового менеджменту Одеського НПУ Віра Гузенко розробляє «Методичні аспекти соціально-педагогічного супроводу та роботи з обдарованими дітьми у позашкільних навчальних закладах». Вона виходить із того, що обдаровані діти — це майбутня інтелектуальна еліта України, від формування якої залежить рівень та якість суспільної свідомості народу. Обдарованість розглядається як проблема, що потребує комплексного вивчення та вирішення. Така духовна якість дитини аналізується у педагогічному, психологічному та соціальному аспектах. Розкрито особливості психолого-педагогічного та соціально-педагогічного супроводу і визначено методичні аспекти роботи з обдарованими дітьми в системі позашкільної освіти. Останнє зроблене на основі досвіду діяльності творчого об'єднання гуртків театрального напрямку.

«Теоретичні та практичні проблеми соціалізації обдарованих студентів у вищому навчальному закладі» вивчає кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки та фізичної культури Ізмайльського ДГУ Світлана Фурдуй, яка вважає, що соціалізація обдарованих студентів буде проходити більш успішно й ефективно, якщо дотримуватися відповідних педагогічних умов. До таких умов науковець відносить розвиток соціальної активності обдарованих студентів, творчу спрямованість їх професійної підготовки, стимулювання особистісного розвитку і саморозвитку, цілеспрямовану педагогічну підтримку і супровід процесу соціалізації, створення сприятливого педагогічного середовища. Представлена методика практичного досвіду роботи в цьому напрямі. Такий досвід засвідчив важливість залучення студентів до реалізації соціальних програм, до проведення акцій і масових заходів з метою їх всесторонньої адаптації до специфіки й особливостей функціонування сучасного соціуму, зокрема такого його специфічного елемента, як вища школа.

Актуальну в дусі сучасних педагогічних інновацій тему запропонував кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті НУ біоресурсів і природокористування України Артур Кочарян. Його зацікавила «Методика застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності сучасних педагогів». Дослідник обґрунтовує важливість формування інформаційно-комунікаційної компетентності соціального педагога в умовах інформаційного суспільства на основі аналізу впливу інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на формування та розвиток системи освіти. Автор характеризує наявні методичні підходи до визначення поняття інформаційно-комунікаційної компетентності соціального педагога, окреслює її структуру та шляхи формування у вищих навчальних закладах. Йдеться про основні інструменти ІКТ, використання яких сприятиме підвищенню ефективності соціального педагога.

Основний масив змістового матеріалу монографії підготовлено науковцями нашої академії. Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Лариса Данильчук висвітлює тему «Методика соціальної профілактики торгівлі людьми засобами ІКТ». Автор дослідила базові концепти «торгівля людьми», «соціальна профілактика», «інформаційно-комунікаційні технології», їх змістові характеристики крізь призму інформаційного та профілактичного підходів, обґрунтувала вибір та особливості організації інформаційно-профілактичної кампанії як комплексуючої методики соціальної профілактики торгівлі людьми засобами ІКТ та визначила методичний інструментарій наповнення інформаційно-профілактичної кампанії у сфері соціальної профілактики торгівлі людьми. Одним із здобутків дослідження є доповнення визначених Департаментом США факторів поширення торгівлі людьми переліком ризиків, що формуються сучасними українськими реаліями: відсутність чіткого законодавства, відповідного державного контролю та достовірної і системної інформації у ЗМІ; расова й етнічна дискримінація; низька активність і неузгодженість дій профспілкових та інших недержавних організацій; насильство в родині та маргінальна спрямованість молоді; недостатня інформованість українців про наявність організацій, що протидіють торгівлі людьми.

Кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології, доцент Любова Кравець зосередилась на проблемі «Становлення та розвиток соціального гувернера-ства: теоретико-методичний аналіз». Вона аналізує роль соціального гувернера у формуванні особистості дитини, узагальнює вимоги до нього, зміст його роботи, основні права й обов'язки. Особлива увага приділена розкриттю специфіки діяльності гувернера-вихователя. Науковець вважає, що відродження професії гувернера дає можливість вирішити комплекс питань, які були не під силу загальнопедагогічній теорії та практиці, народній, сімейній та класичній педагогіці. Насамперед йдеться про індивідуальний підхід до дитини, поглиблений розвиток її обдарувань, терапевтичний аспект виховання та соціальний захист дітей з особливими потребами. Зроблено спробу окреслити перспективи становлення та розвитку вітчизняного інституту гувернерства.

«Соціально-педагогічна профілактика віктимної поведінки підлітків засобами інтерактивного театру» — проблематика, яку опрацьовує кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології Володимир Терпелюк. Науковець досліджує сутність соціально-педагогічної профілактики віктимної поведінки підлітків — учнів загальноосвітніх шкіл — у контексті психолого-педагогічних і соціально-педагогічних підходів. Соціально-педагогічний інтерактивний театр визначено як форму соціально-педагогічної профілактично-корекційної роботи з віктимними підлітками, що дозволяє, застосовуючи психотерапевтичні механізми різних інтерактивних методів і технік театралізації, звернути увагу на проблеми віктимного підлітка, виявити і продемонструвати шляхи вирішення цих проблем найбільш конструктивними шляхами, а також сприяти його саморозвитку. Визначено групи чинників віктимної поведінки підлітків: особистісно-індивідуальні чинники як вплив підліткового віку (психофізіологічні та статеворольові особливості, домінуючі індивідуально-психологічні якості) та соціальні чинники як вплив зовнішнього середовища (сім'я, школа, ЗМІ, сфера спілкування).

Асистент кафедри педагогіки та психології Ірина Лизун зупинилася на «Соціальній адаптації підлітків із сімей трудових мігрантів в умовах ЗНЗ» — проблемі, яка є не лише актуальною, а й соціально важливою для нашого суспільства, стала викликом нашої національної спільноти, одним із ризиків, які створюють соціальний дискомфорт значній частині українських громадян. Дослідниця розкриває теоретичні аспекти процесу соціальної адаптації підлітків в умовах загальноосвітніх навчальних закладів у контексті соціального середовища, який відображений основними його сегментами: середовище — підліток, середовище — сім'я, середовище — ЗНЗ. Вона представила методику соціально-педагогічної діяльності з формування у підлітків із сімей трудових мігрантів навичок соціальної адаптації, яку визначено з точки зору загальної педагогіки, але в контексті соціально-педагогічної діяльності.

Факт підготовки та публікації колективної монографії засвідчує важливість творчої співпраці науковців різних вищих закладів освіти у дослідженні актуальних проблем сьогодення.